

Вяра

12.04 по еретическия, †30 март по църковния календар - Св. преподобни Иоан Лествичник. Св. пророк Иодай

Житие на преподобния наш отец Иоан Лествичник († 649 г.)

Преподобни Иоан Лествичник се подвизавал на известна от старозаветните разкази Синайска планина.

Свещената планина Синай служела за убежище на християнските подвижници от средата на III век, укриващи се от гоненията; други били довеждани като пленници на сарацините. В IV век, когато гоненията срещу християните престанали, монашеството тук се утвърдило окончателно. Отшелниците били привлечани на това място и от свещените спомени за великите ветхозаветни събития, станали тук, както и от пустинността на Синай. Пътешествениците казват, че не са срещали по-пустинно място от Синайския полуостров. Даже дивите зверове не остават задълго, а случайно дошли от Арабската пустиня, бързат да се отдалечат в място, оживено от присъствието на живи същества. В околностите на планината Синай се намирали особено пустинни места, които били изключително удобни за уединено подвижничество, и в

едно от тях (Тола) в продължение на много години се подвизавал Йоан Лествичник. До стъпването на Юстиниан I на престола синайските подвижници нямали манастир, а само една масивна кула и неголям храм близо до нея, построени от равноапостолна Елена. В 557 г., при император Юстиниан, по молба на монасите тук бил издигнат манастир.

Свети Йоан дошъл на Синай на 16-годишна възраст, привлечен от славата на монашеския живот на синайските подвижници. За родното място на Йоан не знаели даже неговите съвременници, разказващи за живота му. Монах Даниил направо казва: "Кой град и коя страна са отгледали и възпитали този доблестен подвижник, преди да започне да се подвизава, точно и достоверно не мога да кажа." И по-нататък продължава: "а кой град сега има за обитател и храни с нетленна храна този всечуден мъж, това не ми е напълно неизвестно. Защото той сега пребивава в този град, за който dobroгласният певец, свети апостол Павел, казва: "нашето живелище е на небесата". Там пребивава, насищайки невещественото чувство с неизчерпаемите блага, получил достойно въздаяние за подвизите си и награда за трудовете си, наследил Царството Небесно с тези, на които "ногата вече стои на прав път". А как Йоан, заради това невеществено блаженство, се е трудил във веществено тяло, за това - продължава Даниил - ще разкажа с пълна яснота."

- Този блажен Йоан, когато навършил 16 години от телесната си възраст - по съвършенството на ума си той още тогава се уподобявал на хилядолетен, - предал себе си на Великия Архиерей - Бога, като непорочна и доброволна жертва. Тялото си възнесъл на Синайската планина, а душата - на небесната планина; видимо изкачил се на планината, той се приближил към небесната висота, съзерцавайки с ума си невидимия Бог. Отстранил се от света, той от самото начало възлюбил украсената със смирение кротост, като началница на

“мислените деца”, като учителка на добродетелите. Той отсякъл своеволието и гордостта и приемайки върху себе си благолепното смиреномъдрие, със самото си встъпване в монашеския живот след внимателно разглеждане прогонил от себе си този измамник - самоугодието и самоувереността. Приклонил шията си, той се поверил на опитен духовен наставник, желаейки под негово ръководство безбедно да премине опасната бездна на страстите. Отрекъл се от светския живот, Иоан започнал да се държи между монасите като малолетно, неумеещо да говори момче, като че душата му нямала нито свой разум, нито своя воля, но напълно била лишена от естествените свойства. И което било по-удивително от всичко - при своята обширна ученост Иоан оставал смирен монах, възлюбил небесната простота, и не се превъзнасял със своето любомъдрие, смирявайки се заради Бога.

Наставник и ръководител на преподобни Иоан - както говори за това Синхрон, - бил авва Мартирий. Когато на 20-ата година от живота му Мартирий постригал Иоан в монашество, в този ден авва Стратигий предсказал за него, че той ще бъде велико светило на вселената - което след това и се сбъднало.

Веднъж авва Мартирий със своя ученик Иоан дошъл при великия Анастасий Синаит; като ги видял, Анастасий казал на авва Мартирий:

- Кажи ми, Мартирий, откъде е този твой ученик и кой го е постригал в монашество?

- Той е твой раб, отче, и аз го постригах - отговорил Мартирий.

И Анастасий казал с удивление:

- О, авва Мартирий! Ти си постригал игумена на Синайската планина.

В друго време, когато пак взел със себе си Иоан, неговият наставник авва Мартирий отишъл при великия старец Иоан Саваит, който тогава живеел в Гудийската пустиня. Още щом ги видял, старецът станал, налял вода, умил нозете на Иоан и му целунал ръка; а на авва Мартирий не умил нозете. Когато след това ученикът на стареца Стефан го попитал:

- Защо направи така, отче? Защо изми нозете не на учителя, а на ученика, и му целуна ръка?

Старецът отговорил:

- Повярвай ми, чедо, че аз не знаех кой е този млад монах; а приех Синайския игумен, и на игумена умих нозете.

Такива били пророчествата на светите Синайски отци за преподобни Иоан, когато бил още млад монах - и те след това се сбъднали в свое време.

В продължение на 19 години преподобни Иоан извършвал подвига на своето спасение в послушание към своя духовен отец, след което бил принуден да остави този спасителен път, тъй като духовният му отец преминал във вечния живот. Изпратил го като ходатай и застъпник за себе си пред Небесния Цар - както пише за това монах Даниил, - Иоан отишъл на попрището на безмълвието, въоръжен с молитвите на своя наставник, като силно оръжие "за разрушаване на твърдини". За своето уединено подвижничество Иоан избрал едно твърде пустинно място, наречено "Тола", което се намирало два часа път от храма. Той напускал уединението си само на празници, когато отивал в храма на богослужение. В своята пустиня преподобният прекарал четиридесет години в трудове, горейки от Божествена любов, непрестанно разпалван от нейния огън. Но кой би могъл да предаде с думи или да опише подробно подвизите на преподобни Иоан, които извършвал там тайно? Впрочем, както от малките неща се

познават големите, така и по някои черти на делата му узнаваме за богатото с добродетели житие на този преподобен.

Той ядял всичко, което не било забранено от монашеските обети, но в твърде малка мяра. И с вкусването на всичко побеждавал гордостта; той вършел това, за да не се превъзнася умът му с постничество, а с малкото количество на храната смиривал господарката и майка на сластолюбивите страсти, тоест преяждането, като със самата оскъдност на трапезата ѝ заповядвал: “млъкни, престани”. Чрез пустинното си житие и отдалечеността от съжителството с хора преподобният угасявал пламъка на плътската пещ, така че накрая той се покрил с пепел и угаснал напълно. Сребролюбието, което свети апостол Павел нарича идолопоклонство, този доблестен мъж мъжествено избягвал, раздавайки милостиня и отказвайки на себе си и най-необходимото. Празността и леността, които разслабват и умъртвяват душата, подбуждал към бодрост и труд с жилото на паметта за смъртта. Той разкъсвал връзките и веригите на всяко пристрастие и всякакви чувствени похоти, свързвайки се с невеществените връзки на скръбта и сълзите; а раздразнителността още преди била умъртвена в него чрез послушанието. Рядко посещавайки някого, а още по-рядко говорейки нещо, с това той умъртвявал пиявицата на тщеславието. “Какво да кажа - продължава монах Даниил - за победата му над гордостта? Какво да кажа за великата чистота на сърцето, начало на която този нов Веселиил поставил с послушанието и която завършил Господ, Царят на небесния Иерусалим, посещавайки го със Своето присъствие - защото без Неговото присъствие не могат да бъдат победени дяволът и пълчищата му. Но къде да поместя в този венец от похвални думи - продължава Даниил, - който изплитаме на преподобни Йоан, извора на неговите сълзи, какъвто не у мнозина виждаме? И досега е известно съкровено място, в което

проливал тези сълзи: това е една много тясна, уединена пещера в полите на планината, намираща се на такова разстояние от келията на Йоан и от другите келии, на което да не бъде чуто от хората и да прегради пътя на тщеславието. Тази келия, в която Йоан често идвал, станала близка на небето с воплите, риданията и призоваванията на Бога, подобни на които могат да се чуят само от тези, които режат с ножове или горят с нажежено желязо, или избождат очите им. **Спял в такава мяра, колкото да не погуби ума с прекомерно бодърстване.** Преди сън дълго се молел и пишел книги - така например съставил книга, наречена "Лествица", поради която и сам бил наречен Лествичник. Писането на книги служело на Йоан за прогонване на унинието. Но и целият му живот бил непрестанна молитва и безпримерна любов към Бога; защото денем и нощем, съзерцавайки Го като в огледало, в чистота и непорочност, не искал, или по-точно казано, не можел да се насити на това съзерцание."

Един монах на име Моисей, ревнувайки по добродетелния живот на преподобни Йоан, го умолявал да го приеме за свой ученик, за да се научи от него на истинно любомъдрие. В подкрепа на молбата си Моисей помолил да ходатайстват за него и някои честни старци; и те склонили Йоан да приеме Моисей за свой ученик. Веднъж преподобни Йоан казал на Моисей да пренася земя от една място на друго за наторяване на лехите със зеленчуци. Моисей, като отишъл на посоченото място, усърдно изпълнявал възложеното. По обяд, когато жегата била най-силна, Моисей легнал да си почине под един огромен камък и заспал. Но Господ, на Когото не е угодно Неговите раби да се излагат на никакви скърби, по Своето добросърдечие запазил Моисей от внезапна смърт, а свети Йоан избавил от печал. По това време преподобни Йоан се намирал в келията си - и ето, обзел го лек сън: и в съня си видял един благолепен мъж, който с упрек казал на Йоан:

- Ти, Иоане, спокойно спиш тук, а в същото време Моисей се намира в опасност.

Преподобният на часа станал и започнал усърдно да се моли за своя ученик. Когато дошла вечерта и ученикът се върнал от своята работа, Иоан го попитал:

- Не се ли случи нещо неблагоприятно или неочаквано?

Той отговорил:

- Когато по обяд спях под един голям камък, той внезапно падна и би ме затиснал, ако не бях избягал бързо от това място; в същия този миг ми се стори, че ти, отче, ме викаш.

Смиреномъдрият Иоан прославил Бога за това чудесно спасение на ученика от смърт, но не казал нищо на Моисей за своето видение.

Преподобни Иоан бил образец на добродетелност за всички и лекар на невидимите болести. Веднъж един брат на име Исаакий, бил силно нападан от блудния бяс. Намирайки се в дълбока печал, той побързал да отиде при великия Иоан и с горчив плач и ридание му разказал за своята борба.

На това Иоан отговорил на Исаакий:

- Брате, да застанем двамата на молитва!

И още не свършили молитвата си, Бог вече изпълнил желанието на Своя угодник - защото блудният бяс избягал от Исаакий, прогонен като с бич от молитвите на свети Иоан. Така се изпълнили думите на Давидовия псалом: "Той изпълня волята на ония, които Му се боят, и чува молитвата им". А страдащият, като видял, че е оздравял и напълно се е освободил от страстта, силно се удивил, при което благодарил и на Бога, прославил Своя раб Иоан, прославящ Господа със своите чудеса.

Някои от недоброжелателите на Иоан, водени от завист, го наричали празнословец и лъжец. А той, вразумявайки ги, на дело доказал на всички, че може всичко (като използва не само словото, но и мълчанието) “чрез Христа, Който укрепява” всички. И пазел мълчание в продължение на цяла година, без да каже нито дума, така че неговите укорители се превърнали в просители: защото разбрали, че не бива да се възпира вечнотечащият извор на духовна полза, и като дошли при него, отново го умолявали да отвори богоречивите си уста. Иоан, не обичайки да възразява, им се покорил и отново започнал да се придържа към предишното си правило.

След това всички, удивлявайки се на преуспяването му във всичко, като някой новоявен Моисей, с настойчивост възвели Иоан в длъжността началник на обителта, поставяйки така този светилник на свещника на началстването. Като приел игуменството на Синайската планина, макар и против волята си, Иоан духом се приближил към Божиата планина чрез възлизането на ума и получил Богоначертания закон; отворил устата си за приемане на Божието словото; привлякъл към себе си духа и от доброто съкровище на сърцето си излял добрите слова на спасението.

И така, след четиридесетгодишни монашески подвизи, Иоан, който вече бил на 75 години, бил избран за игумен на Синайската планина. “И не се измамили добрите ценители, поставяйки този светилник на свещника на началстването” - отбелязва монах Даниил. Това избиране било угодно на Господа, което и се открило чрез особено чудесно събитие. Един от описващите живота му, неизвестен по име, разказва, че немного след поставянето на Иоан за игумен при него в обителта дошли около 600 гости. Когато всички странници заедно със синайските братя седнали на трапезата, се явил неизвестен распоредител, облечен в бяла туника, подобна на еврейските, и давал нареждания на прислужващите около

масата. А когато гостите си отишли и на трапезата седнали служителите - чудният разпоредител не се виждал. Тогава преподобни Йоан казал на недоумяващите монаси:

- Престанете да търсите: светият пророк и законодател Моисей послужи на това място, което принадлежи на него.

Едно лято в палестинските страни се случило бездъждие и страшна суша. Местните жители дошли при преподобни Йоан, молейки го да се помоли на Бога да изпрати дъжд. И още щом преподобният се помолил, на часа се излял обилен дъжд и като напоил изсъхналата земя, я направил плодоносна.

Когато наближило времето на края му, той благочестно наставил всички братя на Синайската обител - тези свои духовни израилтяни. Само в едно не се уподобил на Моисей, защото преподобни Йоан влязъл с душата си в горния Иерусалим, докато Моисей не достигнал с тялото си земния.

Когато този нов Моисей отивал при Господа, неговият брат, авва Георгий, стоял пред него, проливайки сълзи и казвайки:

- Ето, ти си отиваш и ме оставяш. А аз се молах ти да ме изпратиш; защото без тебе, господарю мой, няма да ми стигнат силите да паса твоята свята дружина: но ето, противно на това, аз те изпращам.

А свети авва Йоан отговорил:

- Не скърби и не се натъжавай: ако намеря дръзновение пред Господа, няма да допусна да бъдеш и година след мене и ще си отидеш.

И това се сбъднало. Защото в 10-ия месец след преставянето на блажения Йоан, и авва Георгий, неговият брат, отишъл при Господа, за да предстои пред Него заедно със своя брат, преподобни Йоан, в славата на светите, прославяйки Отца и

Сина и Светия Дух во веки. Амин.

Преподобни Йоан управлявал светата обител на Синай не повече от четири години. Но кратковременното му управление било ознаменувано с твърде важно събитие: именно към това време се отнася написването на толкова известната и толкова забележителна творба, наречена “Лествица”, заради която и самият Йоан бил наречен Лествичник.

Поводът за написването на “Лестницата” бил следният. На разстояние два дни път от Синай се намирал Раитският манастир, разположен на един живописен залив на Червено море. Когато преподобни Йоан Лествичник управлявал Синайската обител, игумен на Раитската обител бил също свети Йоан. След като твърде много слушал за духовните дарования на Синайския игумен, за неговата дълбока мъдрост в делата на управлението на поверените му за спасение души, Раитският игумен написал на Лествичник послание, в което от свое име и от лицето на всички монаси в неговата обител го молел да напише за тях ръководство за духовно-нравствения подвижнически живот.

“Знаейки твоето непрекословно в Господа послушание към всички - написал свети Йоан Раитски на Йоан Лествичник - ние, немощните, обръщайки се към тебе като към общ отец на всички, като към по-стар от всички и по подвижничество, и по сила на ума и като към превъзходен учител, с това наше послание умоляваме висотата на твоите добродетели... не се отказвай, без леност в Господа, за наше спасение да очертаеш какво е потребно и прилично на монашеското житие, като истинно велик наставник на всички, избрали това ангелско житие, не смятайки казаното от нас за човекоугодие или ласкателство. Защото на твоята истинно свещена глава е известно, че ласкателството ни е чуждо, и ние само повтаряме утвърденото от всички. Затова и се уверяваме в Господа, че

скоро ще получим и целунем очакваните от нас писания на скрижали, като истинно ръководство за следващите го неотклонно, и като “утвърдена стълба”, която извежда желаещите до небесните врата цели и невредими, така че те безпрепятствено да преминават и духовете на злобата, и светоуправителите на тъмнината, и въздушните князе. Защото, ако Иаков, пастир на безсловесните овци, е видял в такова странно видение тази стълба, то колко повече предстоятелят на словесните овци ще покаже на всички не само видение, но и самата истина и дело на безпогрешното възлизане към Бога? Укрепвай се в Господа, честни отче!”

Преподобни Иоан имал толкова скромно мнение за себе си, че посланието на Раитския игумен го смутило. Преподобният му отговорил също с послание:

- Получих - пише Лествичник - изпратеното до мен, бедния и лишен от добродетели, почтено твое писание, и по-точно казано, предписание и заповед, превишаваща силите ми; и аз ще кажа, че ако нямаше страх и голяма опасност да отхвърля от себе си игото на послушанието - тази майка на всички добродетели, то не бих се решил неразумно на такова дело, което надхвърля силите ми. Ти, чудни отче, би трябвало да попиташ за това и да се поучиш от тези, които добре познават това дело; а аз все още съм в чина на учещите се. Но тъй като нашите богоносни отци и таинници на истинното знание поставят послушанието в това, в делата превишаващи силите ни, несъмнено да се покоряваме на заповядващите, то смирено се решавам на това, което е по-високо от мен; със страх и усърдие пристъпвам към изпълнението на твоята свята заповед; на тебе, водителя и чиновначалника на учителите, предоставям да украсиш и изясниш това писание, и като изпълнител на скрижалите на духовния закон, да допълниш недостатъчното. Пристъпвам към това дело заради теб, умолявайки всички читатели, ако някой види в моя труд нещо

полезно, плода на това да вмени на нашия превъзходен началник, а за мен да измоли от Бога награда единствено за изпълнението на труда, защото и **Бог възнаграждава не за множеството дарове и трудове, а за многото усърдие.**

По този повод била създадена творбата на преподобни Йоан, наречена “Лествица”.

Съчинението, наречено “Лествица” както поради това, че свети Йоан Раитски желяел да получи именно такава ръководство, което да представлява “утвърдена стълба”, която извежда желяещите към небесните врати цели и невредими, така и поради мислите на самия съставител. “По мярата на оскъдния разум, който ми е даден - пише свети Йоан, - построих стълба за изкачване. След това нека всеки сам гледа на кое стъпало стои.” В предисловието към “Лествицата” смисълът на това название се обяснява така: “На стремящите се към това имената им да бъдат записани в книгата на живота, настоящата книга показва най-добрия път, по който да вървят. Защото, вървейки по него, ще открием, че тази книга безпогрешно води следващите я и несъмнено представлява утвърдена стълба от земното към небесното, и показва на върха утвърждаващия се Бог... Наистина, твърде превъзходно е разсъдил устроилият ни възлизане, равночислено на възрастта на Господа по плът; защото, по примера на тридесетте години на пълнолетието на Господа, знаменателно е изградил стълбата от 30 стъпала, по която, достигнали възрастта на Господа, ще се окажем праведни и защитени от падение.” Така творбата на преподобни Йоан била наречена “Лествица”, тъй като тя има за цел да представи пътя на постепенното възлизане към нравствено съвършенство и е вярно и надеждно ръководство в духовния живот за ревнуващите за благочестието и за спасението на душите си.

“Лествицата”, макар и да е написана изключително за

монаси - и затова винаги е била настолна книга на монасите, живеещи в общежитие; и отците на монашеския живот, между които Теодор Студит, Иосиф Волоколамски и други, са се позовавали в своите наставления на Лествицата като на най-добра книга, - в нея може да намери спасително ръководство и живеещият в света християнин. Като първа степен на стълбата се поставя отричането от земните пристрастия, а на върха се посочва съюзът на трите добродетели - вярата, надеждата и любовта.

За да се запознаем с наставленията на Йоан Лествичник, нека изслушаме наставлението му за тщеславието.

- Тщеславието се проявява при всяка добродетел. Например, когато постя, съм тщеславен, и когато нарушавам поста, за да скрия от другите въздържанието си, пак съм тщеславен, смятайки се за благоразумен. Победен съм от суетността, когато съм облечен в хубави дрехи, но и в лоши да се облека, пак съм тщеславен. Започна ли да говоря, победен съм от тщеславието, поискам ли да мълча, отново ме побеждава. Накъдето и да обърна този трън, той винаги стърчи с бодлите нагоре. Тщеславният човек е християнин-идолопоклонник. На вид той угажда на Бога, но на дело повече се старее да угоди на хората, отколкото на Бога. "Облажаващите ни лъжат" - казва пророкът. Хората с висок дух понасят обидата благодушно и с радост; а да слушат похвали и да не им се наслаждават могат само светите и непорочните... Когато чуеш, че твоят ближен или приятел те укорява в твое отсъствие или присъствие; тогава прояви любов и го похвали... Не показва смирение този, който сам себе си укорява - (защото кой няма да изтърпи подигравки от самия себе си?), - но онзи, който, бидейки безчестен от другия, не намалява любовта си към него... Който се превъзнася със своите естествени дарби - остроумие, схватливост, художествено четене и произношение и други подобни качества, които лесно се придобиват, той

никога няма да достигне небесните блага; защото, който е неверен в малкото, той е неверен и в многото и тщеславен. Често се случва така, че Сам Бог смирява тщеславните, изпращайки им неочаквано безчестие... Ако молитвата не унищожи тщеславния помисъл - тогава да си спомним за изхода на душата от този живот. Ако и това не помогне, тогава нека го заплашим с позора на Страшния съд. "Който превъзнася себе си, ще бъде унижен" още тук, преди бъдещия век. Когато нашите хвалители, или по-добре казано, нашите прелъстители започнат да ни хвалят, нека побързаеме да си спомним многобройните си беззакония, и ще открием, че наистина сме недостойни за това, което говорят или вършат за нас.

Изобщо "Лествицата" на свети Йоан се отличава с дълбока духовна опитност, съчетана с дълбоко познаване на свещеното писание. Рядко Лествичник изказва някоя мисъл, без да я освети с пряко или косвено позоваване на светото Писание. Съчинението на Йоан е написано на прост, но чист и жив език - с малко думи е казано много, и затова е пълно със сила. Ето защо Лествицата на свети Йоан винаги е била настолна книга на монасите, живеещи в общежитие.

Тропарь, глас 8:

Слез твоих теченьми пустыни безплодное возделал еси, и иже из глубины воздыханьми во сто трудов уплодоносил еси, и был еси светильник вселенне, сияя чудесы, Иоанне отче наш. Моли Христа Бога, спасися душам нашим.

(Със сълзи си напоявал безплодната пустиня и с въздишки от дълбините на душата твоите трудове са принесли стократен плод; бил си светилник на вселената, сияещ с чудеса, отче наш Йоане; моли Христа Бога да се спасят нашите души.)

Ин тропарь преподобного Иоанна Лествичника, игумена Синайского

глас 4

Яко Божественную лествицу, обретохом, Иоанне
преподобне,/ твоя Божественныя добродетели,/ к Небеси
возводящая ны:/ добродетелей бо ты был еси воображение.
Тем моли Христа Бога, да спасет души наша.

Кондак преподобного Иоанна Лествичника, игумена Синайского

глас 1

Плоды присноцветущия,/от твоей книги принося учения,
премудре,/ услаждавши сердца, сим с трезвением внемлющих,
блаженне:/ лествица бо есть, души возводящая от земли к
Небесней и пребывающей славе/ верою чтущих тя.

*(С вечноцѣтящи плодове от книгата на твоите
поучения, премъдри, услаждаш сърцата на бодро
внимаващите, блажени; това е стълбица, издигаща душата
от земята към небесната и пребъдваща слава за тези,
които с вяра те почитат.)*

Ин кондак преподобного Иоанна Лествичника, игумена Синайского

глас 4

На высоте Господь воздержания истинна ты положи,/ якоже
звезду нелестную, световодящую концы,/ наставниче Иоанне,
отче наш.

"... **С**тъпало 2

Господ Иисус Христос посреща
свети преподобни Иоан
Лествичник, който е достигнал
върха на духовната стълба към
Бога. Фрагмент от стара
ромейска икона „Лествица“

За **безпристрастието, т. е. отстраняване на грижите и скръбта за света.**

Който истински е възлюбил Господа, който истински желае и търси бъдещото Царство, който истински скърби за своите грехове, който истински помни за съда и вечните мъки, който истински се страхува как ще напусне този живот, той не ще възлюби нищо временно, не ще се суети и грижи ни за имущество и придобивки, ни за слава в този свят, ни за родители, ни за приятели, ни за братя, с една дума — за нищо земно, но като остави всичко светско и всяка грижа за него, а преди всичко като възненавиди и плътта си, лишил се от всичко, без грижи и леност ще последва Христа, непрестанно гледайки към небето и от там очаквайки помощ, по думите на светията, който казва:

„Към Тебе се привързва душата ми“ (Пс. 62:9), и по думите на друг приснопамятен: „Не се затрудних, като Те последвах и не пожелах човешко спокойствие, Господи“ (Иерм. 17:16). Голям срам е за нас, които сме оставили всичко гореказано, след призива, с който Господ, а не човек, ни е призовал, да се грижим още за неща, които не могат да ни ползват във време на голямото изпитание — раздялата на душата от тялото. Както Господ казва, това означава да се обръщаме назад и да изоставяме своя стремеж към Царството небесно (Лук. 9:62). **Като знае нашата неустойчивост в началото на подвига и че ние, живеейки и обръщайки се към светското, лесно можем отново да се върнем в света, Господ отговорил на оногова, който Му казал: позволи ми, първом да отида да погребва баща си: „Остави мъртвите да погребват своите мъртъвци“** (Лук. 9:59-60)...

Едно нещо е поради високомерието си да презираме ония, които са в света; а друго нещо е, **задочно да ги принизяваме за слаби, с цел да избегнем отчаянието и да придобием надежда за спасение**. И тъй, нека чуем какво е казал Господ на юношата, който на вид всички заповеди бил изпълнил; „Още едно ти не достига: всичко, що имаш, продай и раздай на сиромаси“ (Лук. 18:22), та сам да станеш сиромаш и да приемаш милостиня от другите. Ако желаем да преминем подвига (на монашеството) с пламенно усърдие, **нека всички разглеждаме внимателно, защо Господ нарекъл мъртви всички, които живеят в света, като казал някому: Остави мъртвите, т. е. миряните, умрели в светска суета, да погребват мъртвите по тяло** (Лук. 9:60)...

Това свидетелство на Христа нека бъде достатъчно да ни увери напълно в най-голямата слава на монашеското звание...

Аз съм виждал твърде много и различни растения на добродетелите, насаждани от миряни и напоявани от

пустославие като от подземно течение на нечистотата, окопавани от самохвалството, наторявани от тора на похвалите; но те скоро засъхваха, когато биваха пресадени на земя пуста, недостъпна за светски хора и лишена от вонящата влага на пустославието, защото растенията, които обичат влага, не дават плод в сухи и безводни места. **Който се е отказал от света, той е избягнал скръбта. И ако някой има пристрастие към нещо видимо, той още не се е избавил от нея**; защото как няма да се наскърбиш, лишавайки се от любим предмет?..

Нека внимаваме върху себе си, да не би, мислейки че вървим по тесния път, всъщност да блуждаем по пространния и широк. Тесният път ще ти бъде показан чрез стесняване на стомаха, всенощно бдение, умерено пиене на вода, оскъдност в хляба, чрез очистващото питие на оскърбленията, чрез получаване укори, осмивания, ругатни, **отсичане на собствената си воля**, търпение при оскърбленията безропотно понасяне на униженията и товара на досадите: когато си обиждан — да изтърпяваш мъжествено; когато си оклеветен — да понесеш без негодувание; когато си унижен — да не се гневиш; когато си осъждан — да се смиряваш; блажени са вървящите по този път, защото тяхно е Царството Небесно (Мат. 5:3—12). Никой не ще влезе в небесния чертог увенчан, ако не извърши първото, второто и третото отричане. Първото е отричане от всяко имущество, от хората и родителите; второто е отричане от своята собствена воля; третото — отхвърляне на тщеславието, което се явява след послушанието. **„Излезте из средата им и се отделете, казва Господ, и до нечисто не се допирайте“ (2 Кор. 6:17). Защото, кой от миряните е извършил някога чудо? Кой е възкресил мъртви? Кой е изгонил бесове? — Никой. Всичко това са победни почести на монасите и светът не може да ги вмести; ако би могъл, то защо**

тогава е монашеството и отдалечаването от света?

Когато след нашето отричане бесовете започнат да разпалват сърцето ни чрез спомена за родители и сродниците ни, тогава нека се въоръжим против бесовете с молитва и да си спомним живо за вечния огън, та споменът за него да угаси внезапния огън на сърцето ни. Ако някой мисли, че не е пристрастен към някакъв предмет, а като се лиши от него, се наскърбява, такъв сам себе си лъже. Млади, склонни към плътска любов и чревоугодничество, ако искат да приемат монашество, трябва да се обучават в него с голяма трезвост и внимание, като се принуждават да отбягват всякакво наслаждение и лукавство, та да не би последното да стане за тях по-лошо от първото (Мат. 12:45). Това пристанище става причина и за спасение и за беди: това знаят ония, които са преплували мисленото море. Но жалка картина е, когато спасилите се от морската бездна потънат в самото пристанище.

Стъпка втора — **Движещият се да бяга, подражавайки на Лота, а не на жена му.**

Стъпало 3

За странничеството, т. е. отстраняването от света. **Странничеството е безвъзвратно изоставяне на всичко, което в родното място ни пречи в стремежа към благочестие.** Странничеството е непретенциозен нрав, незнайна премъдрост неизявено знание, скрит живот, невидимо намерение, неразкрит помисъл, търсене на унижение, желание за притеснение, път към божествено възжеление, изобилие на любов, отричане от пустославието, дълбочина на мълчанието... трябва да се пазим да не би пък отклоняването от света да не ни служи като повод за суетност. **Защото странничеството е откъсване от всичко, с намерението, да направи нашата мисъл неразделна от**

Бога. Странникът е любител и вършител на непрестанен плач. **Странник е оня, който избягва всяка привързаност, както със сродниците си, така и с чуждите. Стремейки се към уединен живот, или странничество, не изчаквай да дойдат с теб и други души, обикнали света, понеже смъртният час като крадец идва неочаквано.** Мнозина, опитали се да спасят заедно със себе си някои немарливи и лениви, сами заедно с другите са погивали, когато огънят на ревността у тях угасва с времето. Усетиш ли пламъка към благочестие, бягай; защото не знаеш, кога той ще угасне и ще те остави в тъмнина. Не всички ние носим отговорност за спасението на другите; защото божественият Апостол казва: „Затова, прочее, всеки от нас, братя, ще отговаря пред Бога за себе си“ (Рим. 14:12). И още: „Как ти, който учиш другиго, себе си не учиш? (Рим. 2:21). Като че ли е казал: длъжни ли сме всички да се грижим за другите не зная; а за себе си всички сме длъжни да се грижим непременно. Като странническиуваш, пази се от празноскитания и сластолюбив бяс; защото странничеството му дава повод да ни изкушава. Добро нещо е безпристрастието, а негова майка е отчуждаването от света. Отдалечилият се от всичко заради Господа не трябва вече да има никаква връзка със света, да не се окаже, че той скита за задоволяване на своите страсти. **Отдалечил се веднаж от света, повече не се докосвай до него: защото страстите лесно се връщат отново.**... монахът непременно, би се изложил на опасност от своите сродници по плът. Бягай като от бич от ония места, които ти създават възможност за падение: когато не виждаме забранения плод, ние не тъй силно го и желаем...

Нека се потрудим да подражаваме на Лота, а не на жена му; защото душата, обръщайки се натам, отдето е излязла, ще се уподоби на сол, изгубила своята сила и ще стане неподвижна

като стълб. **Бягай безвъзвратно от Египет; защото сърцата, които са се обърнали към него, не са видели Йерусалим, т. е., земята на безстрастието.** Макар някои, които в началото, заради духовното младенчество, са оставили своите и успели напълно да се очистят, могат с полза да се върнат при тях, с намерението, както са спасили себе си, да спасят и някои от близките си впрочем Мойсей Боговидец, изпратен от самия Бог за спасението на едноплеменния род, **претърпял много беди в Египет, т. е. много скърби в света. По-добре да оскърбим родителите, отколкото Бога, защото Той ни е и създал и спасил; а родителите често погубват своите възлюблени (деца) и ги обричат на вечни мъки.** Странник е оня, който с благочестиво намерение навсякъде пребивава разумно, **като чужденец** **всрещ чужд народ.** Ние се отделяме от нашите близки от родните места не поради омраза към тях (о, не!), но избягвайки вредата, която можем да получим от тях. Както във всички добри дела, така и в това, наш учител е Сам Христос; защото виждаме, че и Той много пъти е напуснал Своите родители по плът. И когато някои казали: „Майка Ти и братята Ти Те търсят“ (Марк. 3:32), нашият благ Господ и Учител веднага показал безстрастна противност към тях, като казал: Моя майка и Мои братя са ония, които изпълняват волята на Моя Отец, „Който е на небесата“ (Мат. 12:49). Нека бъде твой баща оня; който може и желае да се потруди с тебе за сваляне бремето на твоите грехове; а майка да ти бъде умилението, което може да те умие от сквернотата; брат да ти бъде сътрудникът и съревнителят в стремежа нагоре; като неразделен съжител придобий спомена за смъртта; сърдечните въздишки да бъдат твои любими деца; раб да ти бъде твоето тяло, а приятеля придобивай всред небесните сили, които могат да ти бъдат полезни при раздялата с този живот, ако са твои приятели. Такъв е родът (родството) на ония, които търсят Господа (Пс. 23:5). **Любовта към Бога**

угасява любовта към родителите; а който казва, че има едната и другата, той се лъже, защото е казано: никой не може да слугува на двама господари (Мат. 6:24). Не дойдох, казва Господ, да донеса, мир на земята (Мат. 10:34), т. е., мир между родителите и техните синове и братя, които желаят да Ми служат, но борба и меч, за да отдели боголюбивите от обичащите света — плътските от духовните,— славолубивите от

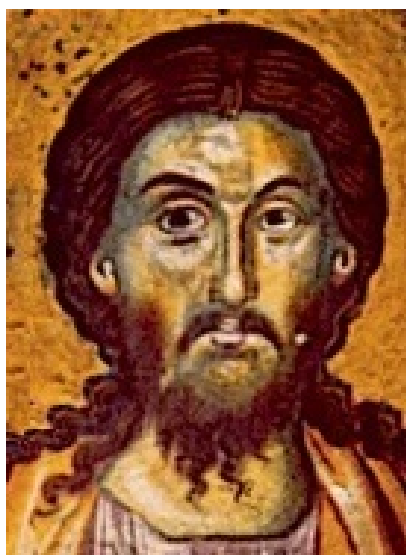
смиреномъдрите. Защото Господ се радва на разделението и разлъчването, което става от любов към Него. Пази се, пази се, да не би от пристрастие към Твоите възлюблени роднини, всичко у тебе да се окаже обхванато от води и ти да потънеш в потопа на обичта към света. Не скланяй пред сълзите на родителите и приятелите; в противен случай вечно ще плачеш. Когато роднините те заобикалят като пчели, или по-добре казано, като оси и те оплакват: тогава незабавно обърни своите душевни очи към смъртта и към твоите дела, за да можеш да отблъснеш едната скръб чрез другата...

Отдалечавайки се от света, ние трябва да избираме за живеене места смирени, лишени от поводи за утешение и тщеславие. Ако не сторим това, значи, че действуваме : според своите страсти. Скривай благородството си и не се гордей със своята известност, за да не се окажеш по думи един, а по дела друг. Никой не се е предавал на странничество до такава степен, както оня велик мъж, който чул думите: „Излез от своята земя, от твой род и от дома на баща си.“ (Бит. 12:1) и при това той бил призван в чужда и варварска земя. Понякога Господ силно прославя оногова, който е станал странник по примера на този велик мъж; но макар тази слава да се дава от Бога, добре е да я отклоняваме чрез щита на смирението. Когато бесовете, а и хората ни хвалят за нашето странничество като за велик подвиг, тогава нека помислим за Оногова, Който заради нас слезе на земята като Странник и

ще видим, че ние во веки веков не можем да Му се отплатим за това. Пристрастието към когото и да е от роднините или чужди, е твърде вредно; то може малко по малко да ни привлече към света и съвсем да угаси огъня на нашето умиление. Както не е възможно да гледаме с едното око към небето, а с другото към земята: така не е възможно да не се подложи на душевни бедствия оня, който с мислите и с тялото си не се е отстранил напълно от всички свои роднини и нероднини. Добрият и благоустроен нрав се придобива с много труд и подвизи, но може в един миг да изгубим това, което сме придобили с много подвизи. Лоши беседи, светски и непристойни, развалят добрите нрави (1 Кор. 15:33). Който след отричането си от света общува със светски хора, или живее близо до тях, той, без съмнение, или ще хлътне в техните дела и мрежи, или ще оскверни сърцето си с помисъл за тях; или, макар и да не се оскверни, но осъждайки ония, които се оскверняват, и себе си с тях ще оскверни..."

Из "Лествица" на свети Йоан Лествичник

В памет на свети пророк Иодай (X в. пр. Р. Хр.)

Свети пророк Иодай произхождал от Самария. След като изобличил Иеровоам за поставянето на телци в Израилското царство, на които самият той принасял жертви, бил разкъсан от лъв, от което и умрял. Това станало така. Господ заповядал на Иодай да отиде при Иеровоам и да го изобличи, и при това да не яде хляб, и да не пие вино там, а незабавно да се върне обратно. Пророкът

намерил Иеровоам да принася жертва на идолите, обърнал се към него и му казал:

- Така казва Господ: ето, ще се роди в Иудиния дом син, на име Иосия, и ще заколи свещениците на жертвеника на тези височини.

Иеровоам протегнал ръка да хванат пророка, но ръката му изсъхнала. Тогава царят помолил пророка да направи ръката му здрава, както преди. След това, връщайки се обратно, Иоад бил съблазнен от един лъжепророк на име Емве, и ял с него. Заради това непослушание Господ допуснал да го умъртви лъв, но да не разкъса тялото му. Умъртвеният Иодай бил погребан близо до жилището на пророка, който го съблазнил.

На този ден се чества паметта на преподобния наш отец Зосима, епископ Сиракузки.

На този ден се чества и паметта на света Евула, майката на св. Пантелеймон, живяла в III век и починала преди мъченията на своя син (преди 305 г.).

Повест за монаха, който никого не осъдил

На този ден се преставил в Господа монахът, който никого не осъдил. Преподобни Анастасий Синаит разказва за него следното:

Един монах, живеейки в манастира, прекарвал дните си в нехайство, като не се грижел за спасението на душата си, но през целия си живот се предавал на празност. Доживял до преклонна възраст, той се приближил до смъртта. Когато се разболял тежко и бил близо до последното си издихание, никак не се боял от смъртта, но се приготвял да се раздели с тялото с веселие, хвалейки и прославяйки Бога. Братята, които били около него, и игуменът му казали:

- Ние виждахме, брате, че ти прекарваше целия си живот в празност. Защо в този страшен час на смъртта си така безпечален и радостен? Укрепяван от Божията сила, обясни ни това, за да прославим Бога и ние.

Братът, като се понадигнал от постелята, им казал:

- Истина е, честни отци, че прекарвах живота си безгрижно. Ето, сега ангелите Божии ми донесоха и прочетоха пред мен ръкописанието, на което бяха записани всичките ми лоши дела. Като го прочетоха, ангелите ме попитаха: - “Знаеш ли това?” Аз отговорих: - “Да, зная го. Но понеже откакто се отрекох от света и приех пострижение в монашество, не осъждах никога и никого и на никого не се гневях, то моля Бога над мен да се изпълнят думите на Христа, Който е казал: “не съдете, за да не бъдете съдени; ако простите на човеците съгрешенията им, и вам ще прости Небесният ви Отец”. И още щом казах това, светите ангели веднага разкъсаха ръкописанието на моите грехове. Ето защо с радост и веселие отивам при Бога.

Като казал това, този брат с мир предал душата си на Господа.

ЧЕТИ-МИНУТИ

{{_LINK1_}}